



Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Deletjärnsåsen, Årjäng & Eda kommuner, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610147 Deletjärnsåsen
Mittpunktskoordinat:	1290673 - 6615589
Totalareal:	50 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekade enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Årjäng kommun; Karlanda-Mölerud 1:22 Eda kommun; Södra Lien 1:137
Ägandeförhållanden:	Statligt

Beskrivning av området

Natura 2000-området karaktäriseras av en markant sprickdal, Gårdalen, i NO – SV riktning och öster om den en höjdrygg, Deletjärnsåsen, vars krön ligger ca 250 m ö h. Terrängen är mycket kuperad med gott om branter, lodytor och uppstickande berg. I Gårdalen finns flera små kärr samt en bäck som avvattnar området åt SV. Väster om sprickdalen, i anslutning till Hornabborrtjärn, ligger en svagt välvd mosse. I dess förlängning norrut finns ett flackt område med fuktig granskog, flera små kärr och en liten tallmosse. Detta område avvattnas genom två mindre bäckar till Gårdalen.

På Deletjärnsåsens södra del är skogen naturskogsartad med mycket död ved och ett högt inslag av lövträd, framförallt gammal grov asp. Även söder om Hornabborretjärn finns rikligt med död ved. De norra och östra delarna har dock påverkats av skogsbruk. Detta avspeglas främst i en lägre andel lövträd och död ved. På de branta sluttningarna i Gårdalen är miljön mycket fuktig. Här växer en granskog med vitmossor i bottenskiktet. På avsnitt med berg i dagen och längs Deletjärnsåsens krön tar tallen över skogs bilden.

Skogsbestånden utgör sena successionsstadier i ett brandpräglat skogsekosystem. Brandljud finns spritt över området och tillsammans med naturskogsbeståndens rikedom på lövträd indikerar de ett landskap som präglats av brand. Brandrefugiernas andel av området är troligen liten, men i områdets fuktigare delar har dock brandfrekvensen varit låg.

I Deletjärnsåsens Natura 2000-område ingår begränsade arealer med kalmark och ungskog framförallt i nordvästra delen. Frötall och grova aspar förekommer i några bestånd.

I de naturskogsartade skogsbestånden förekommer flera rödlistade arter av kryptogamer samt en rad signalarter, vilka indikerar lång skoglig kontinuitet. I kryptogamfloran ingår framförallt arter knutna till död ved och till gammal asp. Den stora mängden död ved ger goda förutsättningar för vedlevande evertebrater, vilket i sin tur gynnar många fågelarter. Tretåig hackspett häckar i området och tjäder och järpe iakttas regelbundet.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
3160	Dystrofa sjöar och småvatten	0,5	0,3
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	2,5	2,8
9010	Västlig taiga	35	32

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Deletjärnsåsen är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för de naturtyperna i Deletjärnsåsens Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Dystrofa sjöar och småvatten (3160)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 0,3 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i> - Utbredning av gungfly och bladvass ska inte öka.</p> <p><i>Typiska arter</i></p>
Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungfly (7140)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 2,8 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i> - Vegetationen är naturligt lågvuxen på minst x ha. Högvuxna negativa indikatorarter täcker ej mer än 1 m²/ha. - Krontäckningen av träd och buskar ska vara mellan 0-x % och stamantalet ska vara mindre än 1000st/ha. - Arealen ska ha ostörd hydrologi och hydrokemi. - Utbredning av mosse- och kärrpartier ska bibehållas.</p> <p><i>Typiska arter</i></p>
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 32 ha omfattning.</p> <p><i>Struktur och funktion</i> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar med en ostörd hydrologi och hydrokemi.</p> <p><i>Typiska arter</i></p>

*/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att de ingående naturtyperna ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt krävs det att nedanstående förutsättningar uppfylls.

3160 Dystrofa sjöar och småvatten

- Naturliga omgivningar med intakta strandvåtmarker och strandskog.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi. Vattnet ska vara naturligt näringsfattigt, humusrikt och svagt surt.
- Naturlig artsammansättning utan negativ inverkan från främmande arter. Ingen påtaglig minskning av naturtypens typiska arter. Naturtypstypiska arter reagerar relativt snabbt på hotfaktorer vanliga för en viss naturtyp. Förekomsten av de typiska arterna utgör ett mått på naturtypens bevarandestatus.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

- Omgivningar med intakt naturmiljö.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Strukturer/formelement (strängar, höljor, gölar mm) bibehålls i samma omfattning och geografiska spridning. Undantag då förändringen är en positiv effekt av skötsel och restaureringsåtgärder.
- Täckningsgraden av botten-, fält och buskskikt bör inte förändras nämnvärt. Undantag förändringar som kan klassas som naturliga eller en positiv effekt efter restaureringsåtgärd.
- Ingen påtaglig minskning av naturtypernas typiska arter.

9010 Västlig taiga

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen).
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:
 - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
 - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
 - Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
 - Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser och födosöksplatser för fåglar.

- Ostörd hydrologi och hydrokemi i myrmarker och sumpskogar.
- Påtaglig minskning av mångfald av typiska arter och deras populationer får ej ske.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Deletjärnsåsens Natura 2000-område omfattas av Deletjärnsåsens naturreservat, bildat 1998. Reservatsföreskrifterna uppfyller väl de krav som ställs för att skydda ingående naturtyper. Reservatets syfte är att bibehålla naturskogarnas, våtmarkernas och vattendragens naturliga successioner så att deras ursprungliga växt- och djurliv kan bibehållas och utvecklas. Naturskogsliknande förhållanden ska på sikt även utvecklas i de brukade gammelskogarna samt de yngre, tidigare brukade delarna. Detta ger möjlighet till naturskogsarterna att på sikt sprida sig och kolonisera ett större område.

Sur nederbörd och ökat kvävenedfall kan på sikt komma att påverka vegetationen negativt, speciellt känsliga kryptogamer. Åtgärder som sker i det runtomliggande skogslandskapet kan även indirekt utgöra hot mot Deletjärnsåsens naturtyper. Produktionsinriktat skogsbruk i, eller i anslutning till området utgör generellt ett hot mot ingående naturtyper. Skogsbruk på fastmarksholmar och fastmark i närheten av myrar och småvatten, kan innebära att näringsämnen läcker ut samt att de hydrologiska förhållandena ändras. Vidare medför skogsbruk ofta brist på strukturer, som gamla och grova träd samt död ved, i skogsbestånden.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna *dystrofa sjöar och småvatten, öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn* samt *västlig taiga* uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i Deletjärnsåsens Natura 2000-område.

Gällande regler 2006

- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Föreskrifter till Deletjärnsåsens naturreservat.

Bevarandestatus idag

3160 Dystrofa sjöar och småvatten

Nationellt

De bruna skogssjöarna är den vanligaste sjötypen i Sverige. I övriga EU med undantag från Finland är sjötypen mindre vanlig, varför den tagits med som Natura 2000-naturtyp. Habitatet är relativt artfattigt och hyser få för habitatet unika arter. Många av sjöarna är drabbade av försurning, vattenreglering eller annan påverkan. Trots de många påverkade sjöarna är naturtypen inte hotad i Sverige. Det stora antalet bruna skogssjöar i kombination med landets befintliga regelverk säkerställer sjötypen i Sverige.

Deletjärnsåsen

Småvattnet, Hornabbortjärn, har så vitt man vet inte varit påverkade i form av dikning eller andra verksamheter. Bevarandestatusen torde vara gynnsam. Inventering av området krävs för att fastställa bevarandestatusen.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

Nationellt

Totalarealen av Sveriges myrar och kärr har minskat kraftigt under 1900-talet, trots detta finns fortfarande relativt stora arealer kvar, undantag då det gäller rikkärr. Orsaker till att myrhabitaten har minskat är uppodling, markavvattning och storskaliga torvtäkter. Flera av de kvarvarande myrarna och kärren bär också spår av lokala skador i form av mindre husbehovstäkter och markavvattningsprojekt. Skadorna är mest förekommande på de små myrarna söder om Limes Norrlandicus medan de bäst bevarade habitaten är belägna i fjällen. Igenväxning av kärr kan på sikt komma att bli ett stort problem till följd av det ökade kvävenedfallet. Hotet för igenväxning är störst i landets södra delar.

Deletjärnsåsen

Myrmarken i Deletjärnsåsens Natura 2000-område utgör representiva exempel på naturtypen *öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn*. Myrarna i området består av en svagt välvd mosse, belägen norr om Hornabbortjärn, flera små kärr och en liten tallmosse norrut samt ett mindre kärr sydväst om tjärnen. Någon närmare inventering av myrmarken har inte skett, varför bevarandestatusen inte går att fastställa. Så vitt känt är dock myrarna opåverkade och bevarandestatusen torde vara gynnsam.

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturtypens naturvärden är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och triviallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktionsskogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som

kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Deletjärnsåsen

Den västliga taigan består av naturskogsartad brandpräglad barrblandskog. Ungefär hälften av skogen är klassad som nyckelbiotop och större delen av resterande område är klassad som naturvärdesområde. Den södra delen har ett stort inslag av lövträd, cirka 10 %, samt en stor andel senvuxna träd. Inslaget av grov asp är stort. Mängden död ved uppskattas till 25-50 m³/ha och artrikedomen i området är hög. Här påträffas de rödlistade arterna violettgrå tagellav och västlig njurlav samt en rad signalarter. Exempel på signalarter är knärot, garnlav, kattfotslav, lunglav, korallblylav och bårdlav. Den norra och nordvästra delen av skogen är även den naturskogsartad, men inte i lika hög grad som den södra delen. Detta beror på tidigare förekomst av mindre skogsbruksåtgärder, vilket har medfört att andelen lövträd och död ved är lägre här än i skogen i söder. Marken i de branta sluttningarna är fuktig med ett bottenskikt med rikligt inslag av vitmossor. Sumpskogspartier med gran, tall, björk och/eller klibbal förekommer i anslutning till bäckar, kärr och mossar väster om och i Grådalen. I områdets nordöstra del finns en bergbrant med barrnaturskog, klassad som nyckelbiotop. Branten har rikligt med lodytor och vatten sipprar fram över klipporna. Här påträffas signalarterna grov fjädermossa, garnlav och kattfotslav. Arterna indikerar ett stabilt mikroklimat och kontinuerlig beskuggning.

Typiska arter, för *västlig taiga*, som påträffas i området är violettgrå tagellav, västlig njurlav, bårdlav, lunglav, kattfotslav, vedticka, tretåig hackspett och tjäder. Någon närmare inventering av typiska arters förekomst och frekvens har inte utförts. Bevarandestatusen torde dock vara gynnsam, framför allt den södra delen. Med nuvarande skötselplan bedöms området på sikt att kunna nå gynnsam bevarandestatus. Arealen västlig taiga kommer med tiden även att öka då kringliggande brukad skog för utvecklas fritt. Brand kommer att användas vid förnyring av skogen.

Uppföljning

För att bedöma ingående naturtypers bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras. Nedan beskrivs när och hur de olika bevarandemålen ska följas upp.

Ett nationellt uppföljningsprojekt pågår, och komplettering kommer att ske då projektets riktlinjer och metoder är möjliga att tillämpa.

Bilagor

1. Natura 2000-områdets avgränsning
2. Ingående naturtypers utbredning (klar efter basinventeringen)

Referenser

- Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledningar* (www.naturvardsverket.se)
- Nitare, J. 2000. *Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, flora över kryptogamer*. 2:a upplagan. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- SVS nyckelbiotopsinventering – Gårdalen 1997-06-06
- SVS nyckelbiotopsinventering – Väster Deletjärnsåsen 1997-04-20